नेपालको भुगोल →4×2=8 marks

अवस्थिती

→ नेपाल दक्षिण एसियामा पर्ने एक भुपरिवेष्ठित राष्ट्र हो ।

→ क्षेत्रफल - १४७१८१ वर्ग कि.मि (५६८२७ वर्ग माइल)-२०३६ साल

→ नेपाल सरकारले नयाँ नक्सा स्वीकृत गरेको
  - वि.स. २०७७ जेठ ५

→ नयाँ नक्सा सार्वजनिक - वि.स. २०७७ जेठ ७

→ नयाँ नक्सा जारी पछिको नेपालको क्षेत्रफल ३३५ वर्ग कि.मि. वृद्धि भई १,४७,५१६ वर्ग कि.मि. हुन पुगेको

→ सुगौली हुनु पूर्व नेपालको क्षेत्रफल - २,०४,९१७ वर्ग कि.मि.

→ नेपालले ओगटेको भुभाग

* विश्वको - ०.०३%
* एसिया - ०.३%
* दक्षिण एसिया - २.८२%

→ नेपालको

* स्थलक्षेत्र - ९२.९४%
* जलक्षेत्र - ७.०६%

→ नेपालको औषत लम्बाई - ८८५ कि.मि.

→ नेपालको औषत चौडाई - १९३ कि.मि.
(अधिकतम - २४१ कि.मि, न्यूनतम - १४५ कि.मि.

→ नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय सिमाना - २९२६ कि.मि.

* भारत - १६९० कि.मि. (५ प्रदेश भारतका)
* चिन - १२३६ कि.मि. (तिब्बत -चीन)

लोकसेवा साथी

→ नेपालको सिमाना जोडिएका भारतका ५ प्रदेशहरू
* पूर्वमा - सिक्किम, पश्चिम बंगाल
* पश्चिममा - उत्तराखण्ड
* दक्षिण - बिहार, उत्तर प्रदेश

→ नेपालको अक्षांश फैलावट
- २६°२२' देखि ३०°२७' उत्तरी अक्षांश

→ नेपालको देशान्तर फैलावट
- ८०°४' देखि ८८°१२' पूर्वी देशान्तर

→ नेपालका ४ बिन्दुहरू
* पूर्वमा - ताप्लेजुङको लेलेप
* पश्चिममा - कञ्चनपुरको दोधारा
* उत्तरमा - हुम्लाको चाइला भञ्ज्याङ
* दक्षिणमा - झापाको लेघावारी

→ सामुन्द्रिक क्षेत्रबाट नेपालको दुरी - ११२७ कि.मि. (७०० माइल)
बंगालको खाडी, हिन्द महासागर

→ सिमाना नजोडिएको नेपालबाट सबैभन्दा नजिकको राष्ट्र
- बंगलादेश (२७ कि.मि.)

→ नेपालबाट सबैभन्दा नजिक पर्ने राजधानी शहर
- भुटानको थिम्पु (४०० कि.मि.)

→ नेपालबाट नजिकको विमानस्थल - पटना, भारत

→ नेपाल क्षेत्रफलको हिसाबमा विश्वको ९५औं र जनसंख्याको हिसाबमा ४९ औं स्थानमा पर्ने

→ नेपालसँग मिल्दोजुल्दो आकार भएको देश - पोर्चुगल

→ नेपालको संविधानको धारा २८८ मा नेपालको राजधानी काठमाडौं हुने व्यवस्था गरिएको

लोकसेवा साथी

नेपालको प्रदेशको सिमाना

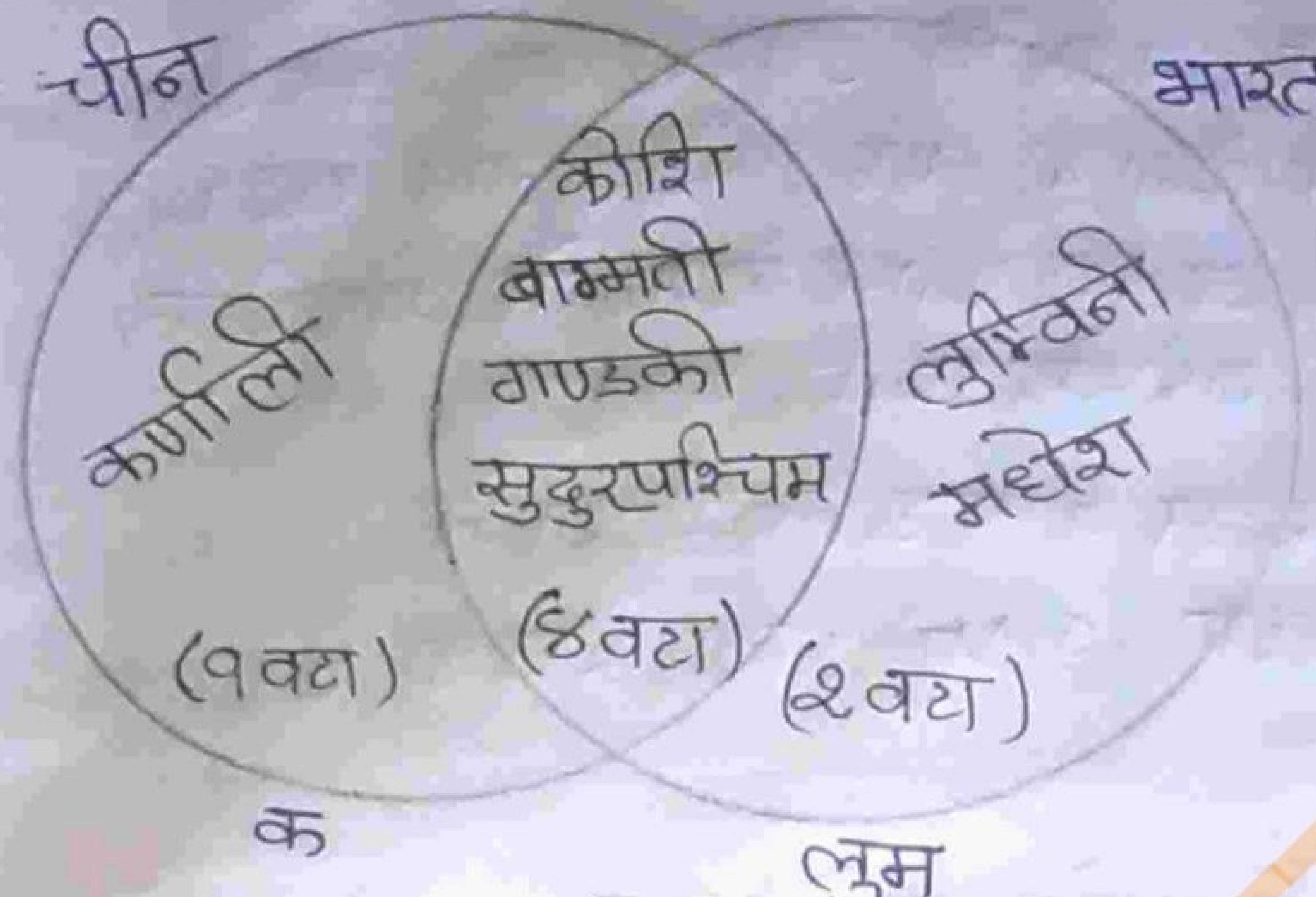

नेपालको जिल्लाको सिमाना

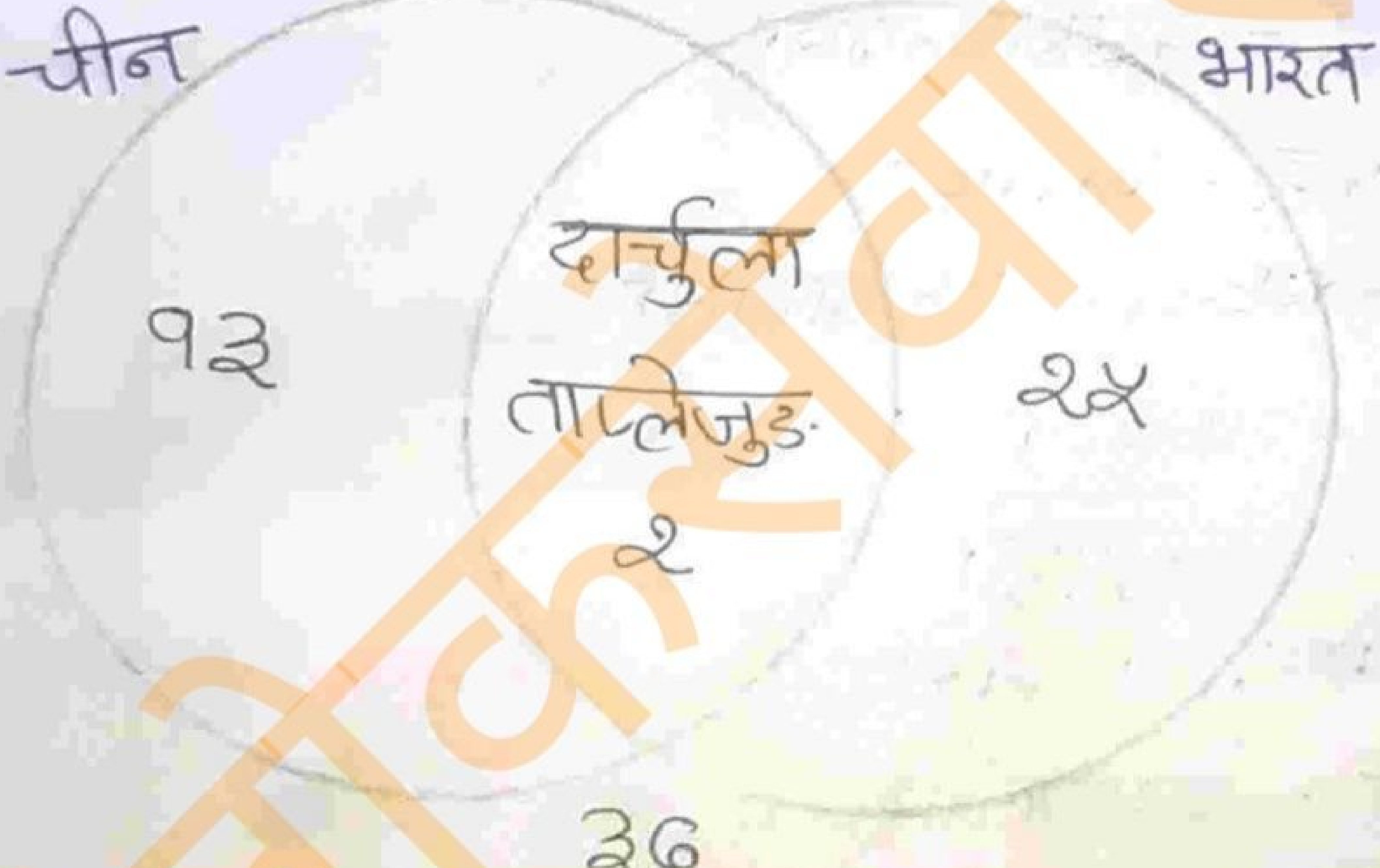

> सबैभन्दा बढी जिल्लासँग सिमाना जोडिएको जिल्ला
  - सिन्धुली (१० जिल्ला)

> सबैभन्दा उचाइमा रहेको सदरमुकाम
  - सिमिकोट, हुम्ला (२९४६ मि.)

> सबैभन्दा होचो स्थानमा रहेको सदरमुकाम
  - जलेश्वर, महोत्तरी (६१ मि.)

॰ २ जिल्लासँग मात्र सिमाना जोडिएको - ३वटा (झापा, कञ्चनपुर, दार्चुला

नेपालको प्रमाणिक समय

→ दोलखा जिल्लामा ७१३४ मि. उचाइमा अवस्थित गौरीशंकर हिमाल (पार्थिभरा हिमाल) लाई काटेर जाने ८६° १५' पूर्वी देशान्तरलाई आधार मानि नेपालको प्रमाणिक समय निर्धारण गरिएको छ।

→ बि.स. २०४२ बैशाख १ बाट लागु भएको

→ ग्रीनवीच मिनटाइम (GMT) भन्दा ५ घण्टा ४५ मिनेट छिटो रहेको

नेपालका केही स्थानको पुरानो नाम

→ नगरकोट - मण्डपगिरी
→ स्वयम्भु - पद्मकण्ठगिरी
→ विराटनगर - गोग्राहा
→ अमलेखगञ्ज - भिच्छाखोरी
→ पाटन - मनिगल
→ पर्वत - कुसुमपुरी
→ कालिकोट - तिव्रिकोट
→ सुर्खेत - दोभानचौर
→ वाल्मिकी नगर - भैंसालोटन
→ फेवाताल - वैद्याम ताल
→ चावहिल - चारुमति विहार
→ चाङुनारायण - दोलाशिखर
→ अछाम - नौरबुला
→ बाग्लुङ - सोह्रहजार पर्वत
→ सुनसरी - भालभलेनी
→ मकवानपुर - माकन्दपुर
→ पाटन ढोका - तुसाहिटी

केही जिल्लाको पुरानो सदरमुकाम

- → स्याङ्जा - पत्लो नुवाकोट (हाल-वालिङ)
- → सप्तरी - हनुमान नगर (हाल-राजविराज)
- → अर्घाखाँची - ठाडा (हाल-सन्धिखर्क)
- → तनहुँ - बन्दिपुर (हाल - दमौली)
- → कञ्चनपुर - बेलोरी (हाल - महेन्द्रनगर)
- → अछाम - रिड्किोट (हाल - मंगलसेन)
- → सोलुखुम्बु - फाप्लु (हाल - सल्लेरी)

नेपालका ऋतुहरु

- → वसन्त ऋतु - चैत । वैशाख
- → ग्रीष्म ऋतु - जेठ । असार
- → बर्षा ऋतु - श्रावण । भाद्र
- → सरद ऋतु - असोज । कार्तिक
- → हेमन्त ऋतु - मंसिर । पुष
- → शिशिर ऋतु - माघ । फाल्गुण

लोकसेवा साथी

नेपाल र चीन बिचका प्रमुख नाकाहरु

- → ओलाङचुङगोला – ताप्लेजुङ
- → किमाथाङ्का – संखुवासभा
- → कुती – रसुवा (केरुङ)
- → कोदारी । तातोपानी – सिन्धुपाल्चोक
- → लार्के । छेकम्चार – गोरखा
- → ल्होमानथाङ – मुस्ताङ (कोरला)
- → नाक्चे लाग्ना – मुगु
- → टिंकर – दार्चुला
- → उराइ । ताक्लाकोट – बझाङ
- → यारी । हिल्सा – हुम्ला
- → नाङपा । लामाबगर । टिंगर्चा – दोलखा

केही स्थान र जिल्लाका विशेषता

५ ठुला जिल्लाहरु		५ साना जिल्लाहरु	
१.	डोल्पा – (७८८९ वर्ग किमि)	१.	भक्तपुर – (११९ वर्ग कि.मि)
२.	हुम्ला – ५६५५	२.	ललितपुर – ३८५
३.	ताप्लेजुङ – ३६४६	३.	काठमाडौँ – ३९५
४.	गोरखा – ३६१०	४.	पर्वत – ४९४
५.	मुस्ताङ – ३५७३	५.	तेह्रथुम – ६७९

सुत्र: डोहुतागोमु

सुत्र: भलकापते

→ हिमाल पारीका जिल्ला – मनाङ र मुस्ताङ

→ नेपालको मरुभुमि – मुस्ताङ

→ एग बास्केट - चितवन
→ साइकल सिटी - धरान
→ लोक्ताको जिल्ला - बाग्लुङ
→ ज्वालामुखीको चिह्न पाइने - दैलेख
→ नेपालको प्रवेशद्वार - विरगञ्ज
→ उत्तरमा हिमालय देखि दक्षिणमा महाभारतसम्म फैलिएको जिल्ला - धादिङ
→ तिन तिरबाट नदीले सिमाना छुट्याएको जिल्ला - ओखलढुङ्गा
→ ६०% भन्दा बढी सिमाना पानीले छुट्याएको जिल्ला - कैलाली
→ हलो आकारको जिल्ला - रामेछाप
→ भारतको जस्तै नक्सा भएको जिल्ला - संखुवासभा
→ माटोको शहर - ल्होमानथाङ
→ पोखरीको शहर - जनकपुर
→ सातकुण्डको जिल्ला - रसुवा
→ १२ बन्द १८ खण्डको जिल्ला - अछाम
→ पूर्वको पशुपतिनाथ - हलेसी महादेव (खोटाङ)
→ नेपालको स्वीजरल्याण्ड - जिरी, दोलखा
→ नेपालको बनारस - रिडि, पाल्पा
→ नेपालको कास्मिर - जुम्ला (नेपालको दार्जलिङ)
→ नेपालको श्रीलंका - कोशिटप्पु (सुनसरी)
→ नेपालको ताजमहल - रानी महल, पाल्पा (खड्क शमशेर)
→ पूर्वी नेपालको हङकङ - धुलाबारी, झापा
→ नेपालको कतार - दैलेख

लोकसेवा साथी

नेपालको भौगोलिक विभाजन

तराई	पहाड	हिमाल
* समुद्री सतहदेखि ५९ मि. - ६०० मि. सम्म	६०० मि. देखि ३००० मि.	३००० मि भन्दा माथि
* १७% भुभाग	५७.५%	२५.५%
* स्थानिय तह : २६६	३०८	१६९
* जनसङ्ख्या : ५३.६१%	४०.३१%	६.०८%
* जिल्ला : २१	३५	२१
कैलाली (ठुलो), नवलपरासी (सानो)	सिन्धुली (ठुलो), भक्तपुर (सानो)	डोल्पा (ठुलो), रुकुम पूर्व (सानो)

* तराई प्रदेश

१. खास तराई

→ नेपालको सबैभन्दा दक्षिणमा पांगो माटोले बनेको समथर भुभाग

→ नेपालको ४% भुभाग ओगटेको

→ नेपालको अन्न भण्डार

२. भावर क्षेत्र

→ खास तराईको उत्तरमा ३५० मि. उचाइसम्म फैलिएको साघुरो पेटी

→ नेपालको ४.५% भुभाग ओगटेको

३. भित्री मधेश (दुन क्षेत्र)

→ महाभारत पर्वत र चुरे पर्वतको बिचमा पर्ने ठुला उपत्यका

→ नेपालको ८.५% भुभाग ओगटेको

→ नेपालका ८ जिल्ला भित्रि मधेशमा पर्ने

लोकसेवा साथी

→ उदयपुर
→ सिन्धुली
> पूर्वी भित्री मधेश

→ मकवानपुर
→ चितवन
→ नवलपुर
> मध्य भित्री मधेश

→ दाङ ——— पश्चिमी भित्री मधेश
→ सुर्खेत ——— मध्य पश्चिमी भित्री मधेश

सुत्र : उसि मचिन दा सु

* भित्री मधेशका जिल्लाहरूको ठुलो देखि सानो (क्षेत्रफल)
सुत्र : दासि सुमचि उन

* पहाडी प्रदेश

१. चुरे पर्वत (चुरे संरक्षण दिवस - असार २)
→ नेपालको दक्षिणी पर्वतमाला (१८७२ मि. सम्म फैलिएको)
→ शिवालिक
→ बाह्य हिमालय
→ Water Recharging in Terai
→ दाङ देउखुरीमा - डुँडुवा
→ बागमती नदी पूर्व - भटवाना
→ कोशी नदी पूर्व - चुलाचुली
→ नेपालका ३७ जिल्लामा फैलिएको
→ नेपालको १२.७८% भुभाग ओगटेको
→ अग्लो भाग - गार्वो, कैलाली

लोकसेवा साथी

२. महाभारत पर्वत

- नेपालको मध्य भागमा १५०० मि. देखि ३००० मि. को उचाइमा फैलिएको पर्वत
- दोस्रो हिमालय
- लघु हिमालय
- मोङ्गदार पहाड
- Hill station of Nepal
- नेपालको हावाखुरी
- अग्लो भाग - शैलुङ, दोलखा

३. मध्य भूमि

- हिमालय पर्वत र महाभारत पर्वतको विचमा पर्ने ठुला ठुला वेसि तथा उपत्यकाहरु
  जस्तै :- काठमाडौं उपत्यका (१३३८ मि.)

- खम्जाटार - ओखलढुङ्गा
- टुम्लिङटार - संखुवासभा
- जराथोटार - भोजपुर
- खवरानीटार - नुवाकोट
- खुमलटार - ललितपुर
- थुकेटार - ताप्लेजुङ
- सल्यानटार - धादिङ
- भेडेटार - धनकुटा

लोकसेवा साथी

हिमाली प्रदेश

१. मुख्य हिमाल

→ नेपालको ८००० मि. भन्दा अग्ला मुख्य हिमाल पर्ने क्षेत्र

→ नेपालको सबैभन्दा होचो हिमरेखा - रूपिनाला, गोरखा (४५०० मि.)

२. भित्री हिमाल

→ मुख्य हिमालबाट उत्तर तर तिब्बति तटबर्ति क्षेत्रबाट दक्षिणमा पर्ने भाग

३. सिमान्त हिमाल

→ ६००० मि. देखि ७००० मि. को उचाइमा पर्ने तिब्बती पठारको समस्थली क्षेत्र

नेपालका ८००० मि. भन्दा अग्ला हिमालहरु

	नाम	उचाइ (मि.)	हिमश्रृंखला	जिल्ला
१.	सगरमाथा	८,८४८.८६	खुम्बु।महालंगुर	सोलुखुम्बु
२.	कञ्चनजंगा	८,५८६	कञ्चनजंगा	ताप्लेजुङ
३.	ल्होत्से	८,५१६	खुम्बु।महालंगुर	सोलुखुम्बु
४.	मकालु	८,४६३	कुम्भकर्ण	संखुवासभा
५.	चोयु	८,२०१	खुम्बु।महालंगुर	सोलुखुम्बु
६.	धौलागिरी	८,१६७	धौलागिरी	म्याग्दी।मुस्ताङ
७.	मनास्लु	८,१६३	गणेश	गोरखा
८.	अन्नपुर्ण	८,०९१	अन्नपुर्ण	कास्की

सुत्र : SJKL म CDMA

→ कोशी प्रदेशमा पर्ने - ५

→ गण्डकी प्रदेशमा पर्ने - ३

-परी लमेनी - सगरमाथा

लोकसेवा साथी

अन्य केही हिमालहरू

- → पुमोरी, शान्ति शिखर - सोलुखुम्बु
- → जुगल, दोर्जे लाक्पा - सिन्धुपाल्चोक
- → रत्नचुली, पिसाङ - मनाङ
- → गौतम, अरनिको - डोल्पा
- → सैपाल, जेठी बहुरानी - बझाङ
- → लुम्बासुम्बा, सिंहलिला - ताप्लेजुङ
- → भृकुटी हिमाल - मुस्ताङ
- → कान्ति हिमाल - मुगु
- → अपि हिमाल - दार्चुला
- → माछापुच्छ्रे - कास्की
- → जासम्बा (पासाङ चुली) - सोलुखुम्बु
- → आमादब्लम - सोलुखुम्बु
- → गणेश हिमाल - (धादिङ - गोरखा) सिमाना

केही हिमालको उपनाम

- → पन्ध्रौं चुली, संसारको आमा, तेस्रो ध्रुव - सगरमाथा
- → ५ चुलीको हिमाल, नेपाल हिमाल - कञ्चनजंगा
- → ६ चुलीको हिमाल, सेतो हिमाल - धौलागिरी
- → Killer Mountain - मनास्लु
- → Technical Mountain - आमादब्लम (लेडिज पिक)
- → उच्च कालो पहाड - मकालु
- → कुमारी (Virgin) हिमाल - माछापुच्छ्रे
- → अविवाहित छोरी, सगरमाथाको छोरी - पुमोरी
- → भैरव टाकुरा - जुगल हिमाल
- → जेठी हिमाल - अन्नपूर्ण

लोकसेवा साथी

नेपालको राजनितिक विभाजन

→ लिच्छवी काल – १३ क्षेत्र
→ पृथ्वीनारायण शाहको पालामा – १२ क्षेत्र
→ भिमसेन थापाको पालामा – ३३ जिल्ला (३ श्रेणी)
→ जङ्गबहादुर राणाको पालामा – ६९ इकाई
→ चन्द्रशमशेरको पालामा – ३५ जिल्ला (पहाड – २३, तराई – १२)
→ वि.स. २०१८ वैशाख १ – १४ अञ्चल ७५ जिल्ला (राजा महेन्द्र)
→ वि.स. २०२९ असार १३ – ४ विकास क्षेत्र (राजा विरेन्द्र)
→ वि.स. २०३८ असोज २६ – ५ विकास क्षेत्र
→ वि.स. २०७२ असोज ३ – ७ प्रदेश
→ वि.स. २०७४ भाद्र ५ – ७७ जिल्ला

क्र.सं	प्रदेश	राजधानी	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	जिल्ला सङ्ख्या	स्थानिय तह	ठुलो-सानो जिल्ला
१.	कोशि	विराटनगर	२५,९०५	१४	१३७	ताप्लेजुङ-तेह्रथुम
२.	मधेश	जनकपुर	९६६१	८	१३६	सप्तरी-महोत्तरी
३.	बागमती	हेटौडा	१९,३००	१३	११९	सिन्धुपाल्चोक-भक्तपुर
४.	गण्डकी	पोखरा	२१,८३८	११	८५	गोरखा-पर्वत
५.	लुम्बिनी	देउखुरी	२०,२२६	१२	१०९	दाङ-नवलपरासी
६.	कर्णाली	वीरेन्द्रनगर	३०,७१२	१०	७९	डोल्पा-रुकुम (पश्चिम)
७.	सुदुर पश्चिम	गोदावरी कैलाली	१९५३९	९	८८	बझाङ-बैतडी

सबैभन्दा पहिलो नामाकरण र स्थायी राजधानी तोकिएको प्रदेश – कर्णाली (२०७४।११।१२)

लोकसेवा साथी

→ सबैभन्दा अन्तिममा नामाकरण गरिएको प्रदेश
- कोशी (२०७९।११/१७)

→ सबैभन्दा अन्तिममा राजधानी तोकिएको प्रदेश
- मधेश (२०७८।१०/०३)

स्थानिय तह

- → महानगरपालिका - ६
- → उपमहानगरपालिका - ११
- → नगरपालिका - २७६
- → गाउँपालिका - ४६०
- → जम्मा वडा सङ्ख्या - ६७४३
- → जम्मा स्थानिय तह - ७५३

* महानगरपालिका →

- → पोखरा - कास्की, गण्डकी प्रदेश
- → भरतपुर - चितवन, बागमती प्रदेश
- → विरगञ्ज - पर्सा, मधेश प्रदेश
- → विराटनगर - मोरङ, कोशी प्रदेश
- → काठमाडौं - काठमाडौं, बागमती प्रदेश
- → ललितपुर - ललितपुर, बागमती प्रदेश

सुत्र : पोभविर विकाल (ठुलो देखि सानो क्षेत्रफल)

→ महानगरपालिका नभएको प्रदेश - ५, ६, ७

→ सबैभन्दा बढी महानगरपालिका भएको प्रदेश - बागमती (३)

लोकसेवा साथी

* उपमहानगरपालिका →

→ घोराही - दाङ
→ तुलसीपुर - दाङ
→ जितपुर - बारा
→ धनगढी - कैलाली
→ हेटौंडा - मकवानपुर
→ धरान - सुनसरी
→ कलैया - बारा
→ बुटवल - रुपन्देही
→ इटहरी - सुनसरी
→ जनकपुर - धनुषा
→ नेपालगञ्ज - बाँके

सुत्र : घोतुजि धन हेधकबु इजने

→ दुई उपमहानगरपालिका भएका जिल्ला - बारा, सुनसरी, दाङ

→ सबैभन्दा बढी उपमहानगरपालिका भएको प्रदेश - लुम्बिनी (४ वटा)

→ उपमहानगरपालिका नभएका प्रदेश - गण्डकी र कर्णाली

* नगरपालिका →

→ सबैभन्दा बढी नगरपालिका भएको प्रदेश - मधेश (७३)

→ सबैभन्दा कम नगरपालिका भएको प्रदेश - कर्णाली (२५)

→ सबैभन्दा नगरपालिका भएको जिल्ला - रौतहट (१६)

→ नगरपालिका विहिन जिल्ला - ५वटा (मनाङ, मुस्ताङ, रसुवा, हुम्ला र रुकुम पूर्व)

लोकसेवा साथी

* गाउँपालिका

→ सबैभन्दा बढी गाउँपालिका भएको जिल्ला - धादिङ (११)
→ १ मात्र गाउँपालिका भएको जिल्ला - चितवन
→ गाउँपालिका विहिन जिल्ला - काठमाडौं र भक्तपुर
→ सबैभन्दा बढी गाउँपालिका भएको प्रदेश - कोशि (८८)
→ सबैभन्दा कम गाउँपालिका भएको प्रदेश - सुदुरपश्चिम (५४)

* स्थानिय तह विशेष अन्य

→ सबैभन्दा धेरै स्थानिय तह भएको जिल्ला - सर्लाही (२०)
→ सबैभन्दा कम स्थानिय तह भएको जिल्ला - रुकुम (पूर्व) (३)
→ क्षेत्रफलको आधारमा

×	ठुलो	सानो
महानगरपालिका	पोखरा	ललितपुर
उपमहानगरपालिका	घोराही	नेपालगन्ज
नगरपालिका	सितगंगा, अर्घाखाँची	भक्तपुर
गाउँपालिका	नाम्खा, हुम्ला	परवानीपुर बारा

→ जनसङ्ख्याको आधारमा

×	ठुलो	सानो
महानगरपालिका	काठमाडौं	विराटनगर
उपमहानगरपालिका	घोराही	जितपुर
नगरपालिका	बुढानिलकण्ठ	ठुलोभेरी
गाउँपालिका	बैजनाथ, बाके	नार्पाभुमि, मनाङ

→ बराबर क्षेत्रफल भएका नगरपालिका - बनेपा र धुलिखेल (काभ्रेपलाञ्चोक)

→ बराबर क्षेत्रफल भएका गाउँपालिका – चम्पादेवी र चिसंखुगढी (ओखलढुङ्गा)

→ बराबर क्षेत्रफल भएका जिल्ला
- रामेछाप र तनहुँ (१५४६ वर्ग कि.मि)
- बर्दिया र डोटी (२०२५ वर्ग कि.मि.)

* प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र

प्रदेश	प्रतिनिधि सभा	प्रदेश सभा
कोशी	२८	५६
मधेश	३२	६४
बागमती	३३	६६
गण्डकी	१८	३६
लुम्बिनी	२६	५२
कर्णाली	१२	२४
सुदूरपश्चिम	१६	३२
जम्मा	१६५	३३०

लोकसेवा साथी

नेपालको प्राकृतिक स्रोतको अवस्था

* माटो [सुत्र : पातबराहि]

1. पागो माटो
→ तराइको वेसि र फाटहरूमा नदीले थुपारेको माटो र बालुवामा झारपात मिलेर बनेको माटो
→ कृषि कार्यका लागि उत्तम

2. तलैया माटो
→ ताल सुकेर बनेको माटो
→ कालो रङ्गको हुने
→ कृषि कार्यका लागि सर्वोत्तम

3. बलौटे माटो
→ भावर क्षेत्र, भित्री मधेश र चुरे पर्वतमा बालुवा, ककड पत्थर आदि मिलेर बनेको माटो

4. रातो फुस्रो माटो
→ महाभारत पर्वतका ठाडो भिरहरूमा टुक्रिएका चट्टानमा झारपात मिलेर बनेको माटो

5. हिमाली माटो
→ हिमनदीले बगाई लिएर थुपारेको माटो

+ १ इन्च माटो बन्न १००-४०० वर्ष सम्म लाग्ने
+ माटो सम्बन्धी अध्ययन गर्ने विज्ञानलाई pedology वा Edaphology भनिने
+ माटोको गुणस्तरलाई PH मा नापिने
+ धेरैजसो माटोको PH मान ३.५ देखि १० सम्म हुने

* नेपालमा प्रचलित केही भुमि व्यवस्था

(क) रैकर

→ सरकारको स्वामित्व भएको र जग्गा प्रयोग गर्नेले कर तिर्नुपर्ने

(ख) बिर्ता

→ कुनै सरकारी कर्मचारीले उत्कृष्ट कार्य गरेमा वा कुनै व्यक्ति शासनको दृष्टिमा असल ठहरिएमा वृत्ति वा पुरस्कार स्वरूप प्रदान गरिने जग्गा

(ग) गुठी

→ सार्वजनिक वा सामुहिक उद्देश्य प्राप्तिका लागि संस्थागत रूपमा प्रयोग गरिने भुमि

(घ) किपट

→ कुनै निश्चित जातिलाई भोगचलन गर्ने गरी प्रदान गरिने जग्गा

→ विशेषगरी लिम्बु जातिमा प्रचलित

* खनिज पदार्थ

→ फलाम – फुलचोकी (ललितपुर), ठोसे (रामेछाप), फुसेभिर (नुवाकोट)

→ तामा – कुलेखानी (मकवानपुर), बन्दिपुर (तनहुँ), बाह्रबिसे (सिन्धुपाल्चोक)

→ चाँदी – चिसापानीगढी (मकवानपुर), बागलुङ

→ जस्ता, सिसा – गणेश हिमाल

→ सोडा – सल्यान, डोटी

→ नुन – मुस्ताङको थाकखोला

→ मार्बल – गोदावरी (ललितपुर)

→गेरु - चौतरा (सिन्धुपाल्चोक)
→सिधेनुन र विरेनुन - रसुवा, स्याप्रुवेसि
→खरी - खोटाङ खोसी
→सुन - कालिगण्डकी, बुढीगण्डकी, कोशि नदिका बगर
→ग्यास - काठमाडौं उपत्यका, तराई, मुस्ताङ
→म्याग्नेसाइट - उदयपुर, दोलखा, गणेश हिमाल
→कोइला - मकवानपुर, दाङ, सल्यान, चितवन

* केही बस्तुका लागि प्रख्यात स्थान

→सानो दुधालु गाई - अछाम
→तरकारी - ठिमी, भक्तपुर
→दही - भक्तपुर
→सावर, छाला - दैलेख
→मुला - चित्लाङ (मकवानपुर)
→चिउरा - भक्तपुर (टिकनीवोडे)
→चामल - सिकरवेसि, नुवाकोट
→तेल - खोकला, ललितपुर
→तोरी - चितवन
→असल सख्खर, रिठ्ठा - बैतडी
→शालीग्राम - कृष्णगण्डकी
→घरबुना कपडा - किर्तिपुर
→माटाका भाडा, किविफल - भक्तपुर
→लप्सी - पर्वत
→खुकुरी - भोजपुर, आठराई
→जुनार - सिन्धुली
→गलबन्दी, पाश्मिना - कास्की
→रबर - बुधबारे झापा

लोकसेवा साथी

* नेपालका प्रमुख गुफाहरू

→ सिद्ध गुफा - तनहुँ
→ व्यास गुफा - तनहुँ
→ विचित्र गुफा - गुल्मि
→ साततले गुफा - अर्घाखाँचि
→ चाद्नी गुफा - सल्यान
→ भुमेश्वर गुफा - जाजरकोट
→ पाताल भुमेश्वर - बैतडी
→ तिला गुफा - कालिकोट
→ पाण्डु गुफा - जुम्ला
→ ओडारधारी गुफा - बाके
→ गुप्तेश्वर - पर्वत
→ गौमुखी गुफा - तेह्रथुम

* केही प्रमुख गढीहरू

→ अमरगढी - डडेलधुरा
→ कुमुनागढी - सिन्धुपाल्चोक
→ मिर्लुङकोटगढी - तनहुँ
→ पुरादित्यगढी - महोत्तरी
→ काठगढी - पाल्पा
→ चौदण्डीगढी - उदयपुर
→ सिम्रौनगढ - बारा
→ चिसापानीगढी - मकवानपुर
→ उपरदाङगढी - चितवन
→ जीतगढी - रूपन्देही
→ शिवगढी - कपिलबस्तु
→ हरिहरपुरगढी - सिन्धुली

लोकसेवा साथी

* नेपालका प्रमुख भञ्ज्याङहरु

१. ताप्लेजुङ [शुत्र : घाभि चाटिखा]
- घाङला भञ्ज्याङ
- भिनसाङ भञ्ज्याङ
- चाबुक भञ्ज्याङ
- टिपताल भञ्ज्याङ
- खाङला भञ्ज्याङ

२. संखुवासभा [शुत्र : उभापो छि रारा]
- उम्बेक भञ्ज्याङ
- भाटभटेनि भञ्ज्याङ
- पोपटी भञ्ज्याङ
- छिरनचोभा भञ्ज्याङ
- रागला भञ्ज्याङ
- राखा भञ्ज्याङ

३. गोरखा [शुत्र : लाला मैया ग्याला थाप]
- लार्के भञ्ज्याङ
- लाज्युङ भञ्ज्याङ
- मैलाट सचिङ भञ्ज्याङ
- यान्डोल भञ्ज्याङ
- ग्याला भञ्ज्याङ
- थाप्ले भञ्ज्याङ
- पर्चे क्यामा भञ्ज्याङ

४. मुस्ताङ [शुत्र : चा छाफा]
- चाङचुमी भञ्ज्याङ
- छाटाङ भञ्ज्याङ
- फाङफुङला भञ्ज्याङ

लोकसेवा साथी

५. डोल्पा [सुत्र : या आमा पापिका मेस ज्याङ्चे]

- याला भञ्ज्याङ
- आरिम भञ्ज्याङ
- मारिम भञ्ज्याङ
- पानाङ भञ्ज्याङ
- पिण्डु भञ्ज्याङ
- काङकुङ भञ्ज्याङ
- मेङला भञ्ज्याङ
- खङ भञ्ज्याङ
- ज्याङ्चे भञ्ज्याङ

६. हुम्ला [सुत्र : चाची नाला सले]

- चाङला भञ्ज्याङ
- चिमाला भञ्ज्याङ
- नाम्जा भञ्ज्याङ   यारी भञ्ज्याङ
- लाप्चे भञ्ज्याङ
- सर्पे भञ्ज्याङ
- लोलुङ भञ्ज्याङ

→ अन्य थप घाँटी तथा भञ्ज्याङहरू

* टिंकर भञ्ज्याङ - दार्चुला
* छ्याङ्ला भञ्ज्याङ - दार्चुला
* उराई भञ्ज्याङ - बझाङ
* याला, नान्जा - मुगु
* काङला, लुग्ला - मनाङ
* नाङपा, ठाङला - सोलुखुम्बु
* पूर्वी छ्याचु, भुमा कोदारी - सिन्धुपाल्चोक
* खरी भञ्ज्याङ - काठमाडौं
* गल्याङ भञ्ज्याङ - स्याङजा
* थोराङ पास - मनाङ
* माने भञ्ज्याङ - इलाम

* वन सम्पदा

→ वि.स. २०१३ मा निजि वनलाई राष्ट्रियकरण गरिएको

→ आर्थिक सर्वेक्षण २०७९/८० अनुसार नेपालमा ४५.३१% भुभाग वनले ढाकेको (बुट्यान -३.६२, वन क्षेत्र -४१.६९)

→ सबैभन्दा बढी वन भएको प्रदेश - कोशि (१८.८%)

→ सबैभन्दा कम वन भएको प्रदेश - मधेश (३.९%)

→ प्रदेशगत आधारमा सबैभन्दा बढी वन भएको प्रदेश - बागमती प्रदेश

→ प्रदेशगत आधारमा सबैभन्दा कम वन भएको प्रदेश - मधेश प्रदेश

→ नेपालमा हरेक वर्ष असार १४ मा राष्ट्रिय वन महोत्सव मनाइन्छ।

→ तराइको जंगललाई झोरा र लेकको जंगललाई पाल भनिने

→ सार्कमा सबैभन्दा बढी वन भएको राष्ट्र - भुटान

→ सार्कमा सबैभन्दा कम वन भएको राष्ट्र - पाकिस्तान

→ नेपालमा पाइने वनलाई ५ भागमा विभिजन गरिएको

- उष्ण प्रदेशिय सदाबहार वन
  - १२०० मि. उचाईसम्म
- समशितोष्ण पतझर वन
  - (१२०० - २१००) मि. उचाइ
- समशितोष्ण सदाबहार कोणधारी वन
  - (२१०० - ३३५०) मि. उचाई
- लेकाली वन
  - (३३५० - ५०००) मि. उचाई
- शित मरुभुमिको वन
  - ५००० मि. भन्दा माथि

लोकसेवा साथी

* हावापानी

→ नेपालमा ५ प्रकारको हावापानी पाइने

- → उष्ण मनसुनी हावापानी
  - १२०० मि. उचाइ सम्म
- → न्यानो समशितोष्ण हावापानी
  - (१२००-२१००) मि. उचाइ सम्म
- → उष्ण (ठण्डा) समशितोष्ण हावापानी
  - (२१००-३३५०) मि. उचाइ सम्म
- → लेकाली हावापानी
  - (३३५०-५०००) मि. उचाइ सम्म
- → ध्रुवीय हावापानी
  - ५००० मि. भन्दा माथि

* नेपालको जलसम्पदा

→ नेपालमा करिब ६००० नदीनाला रहेका

→ नेपालका सम्पुर्ण नदी नालाहरूको कुल लम्बाई करिब ४५००० कि.मि. रहेको

→ नेपालका नदीनालाको जलभण्डारण क्षमता २ लाख २ हजार मिलियन क्युबिक मिटर रहेको

→ नेपालका जलस्रोतबाट ८० लाख हेक्टर भुमिमा सिचाई सुविधा पुग्ने

→ नेपालको जलस्रोतबाट ८३००० मेगावाट विद्युत उत्पादन उत्पादन गर्न सकिने (हरिमान श्रेष्ठको आफ्नो PhD. अध्ययन प्रतिवेदन अनुसार)

→ आर्थिक तथा प्राविधिक दृष्टिकोणले ४२००० मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्न सकिने

→ नेपालका नदीहरूलाई उद्गम स्थलको आधारमा ३ भागमा विभाजन गरिएको

लोकसेवा साथी

(क) पहिलो स्तरको नदी – हिमालय पर्वतबाट उत्पती हुने
(ख) दोस्रो स्तरको नदी – महाभारत पर्वतबाट उत्पती हुने
(ग) तेस्रो स्तरको नदी – चुरे पर्वतबाट उत्पती हुने

→ भोटमा मुल भएका नदीहरु – ६वटा

- तमोर नदी
- तामाकोशि नदी
- त्रिशुली नदी
- अरुण नदी
- कर्णाली नदी
- सुनकोशि नदी

[शुत्र : ततात्रि अकसु]

* केही नदीका उद्गमस्थलहरु

→ बाग्मती – बाघद्वार
→ विष्णुमती – सपनतिर्थ
→ इन्द्रावती – जुगल हिमाल
→ कालिगण्डकी – मुस्ताङ लेक
→ मेची – लालिखर्क
→ सानो भेरी – धौलागिरी हिमाल
→ ठुलो भेरी – मुकुट हिमाल
→ कमला नदी – सिन्धुलीगढी
→ बाणगंगा – अर्घाखाचीको चुरे डाडा
→ लिखु – रोल्वालिङ
→ कन्काई – महाभारत पर्वत
→ महाकाली – अपि हिमाल
→ दरौदी – बुद्ध हिमाल
→ सेति – सैपाल हिमाल
→ मुगु कर्णाली – लद्दाख हिमाल

* बुढीगण्डकी – गणेश हिमाल
* सेतिगण्डकी – अन्नपूर्ण हिमाल
* मस्याङ्दी – दामोदर हिमाल
* बुढीगंगा – जगदुल्ला ताल

* केही नदीहरुको पौराणिक नाम

- → अरुण - महाप्रभा
- → मर्स्याङ्दी - सितप्रभा
- → इन्द्रावति - सत्यवाहिनी
- → दरौंदी - विश्वधारा
- → कर्णाली - पञ्चेश्वरी
- → राप्ती - अचिरावती
- → पूर्वी राप्ती - दुधमती (चितवन)
- → चेपे - चम्पावती
- → तादी - सूर्यवती
- → भिमरुक - धर्मावती
- → त्रिशुली - धर्मधारा । हरगंगा
- → बुढीगण्डकी - यसोधारा
- → दुधकोशि - भद्रावती
- → टुकुचा - इन्दुमती
- → सुनकोशि - सुभद्रा
- → तमोर - दुधधी
- → माडी - माण्डवी
- → धोबीखोला - रुद्रमती
- → सेतिगण्डकी - शुक्लगंगा । सुर्वण सरिता
- → सेति - वैष्णवी स्वरुपा

* नेपालका नदीहरु भारत प्रवेश पछिको नाम

- → मेचि - महानन्दा
- → कन्काई - तिरिङ
- → कोशि - दामोदर (विहारको दु:ख)
- → बबई - सरयु
- → कर्णाली - घाघरा
- → महाकाली - सारदा

लोकसेवा साथी

* नदीनालाको आधारमा नेपालको विभाजन

कोशी क्षेत्र	गण्डकी क्षेत्र	कर्णाली क्षेत्र
कञ्चनजंगा र लामटाङ हिमालको बिचको भाग	लामटाङ र धौलागिरि हिमालको बिचको भाग	धौलागिरी र व्यास हिमालको बिचको भाग
नेपालको सबैभन्दा ठुलो नदी	नेपालको सबैभन्दा गहिरो नदी	नेपालको सबैभन्दा लामो नदी
लम्बाई: ७२० कि.मि.	लम्बाई: ३३८ कि.मि.	लम्बाई: ५०७ कि.मि.
१५६६४ क्युबिक मिटर प्रतिसेकेण्ड औषत जलप्रवाह	१७१२ क्युबिक मिटर प्रतिसेकेण्ड औषत जलप्रवाह	१३१६ क्युबिक मिटर प्रतिसेकेण्ड औषत जलप्रवाह
२२००० मेगावाट विद्युत उत्पादन क्षमता	२१००० मेगावाट विद्युत उत्पादन क्षमता	३२००० मेगावाट विद्युत उत्पादन क्षमता!
सहायक नदीहरू:- तमोर, अरूण, दुधकोशि, लिखु, तामाकोशि, सुनकोशि, इन्द्रावती	सहायक नदीहरू:- त्रिशुली, बुढीगण्डकी, दरौंदी, मस्याङ्दी, मादी, सेतिगण्डकी, कालिगण्डकी	सहायक नदीहरू:- सानोभेरी, ठुलोभेरी, तिला, मुगु कर्णाली, हुम्ला कर्णाली, बुढीगंगा, सेति
सुत्र: तअदुलिता सुइ ठुलो नदी: अरूण सानो नदी: लिखु	सुत्र: त्रिबुद मम सेका ठुलो नदी: कालिगण्डकी सानो नदी: त्रिशुली	सुत्र: साठु तिमु हु बुसे ठुलो नदी: हुम्ला कर्णाली सानो नदी: तिला

* केही नदीहरूको दोभान

→ अरूण र तमोर – ट्याक्सिला
→ अरूण र सभाखोला – टुम्लिङटार
→ सुनकोशि र तमोर – अहाले
→ सुनकोशि र लिखु – नवलपुर
→ सुनकोशि र इन्द्रावति – दोलालघाट
→ मस्र्याङ्दी र त्रिशुली – मुगलिङ
→ बुढिगण्डकी र त्रिशुलि – वेनिघाट
→ मस्र्याङ्दी र दरौंदी – मजुवातैरनी
→ मस्र्याङ्दी र नारखोला – चामे

→ मादी र कालिगण्डकी – बुरमा
→ म्याग्दीखोला र कालिगण्डकी – वेनी
→ बढीगाड र कालिगण्डकी – रूद्रवेणी
→ रिधुगंगा र कालिगण्डकी – गलेश्वर
→ मादी र सेति – दमौली
→ कर्णाली र सेति – बताला
→ बाबुलगाड र सेति – चैनपुर
→ ठुलोभेरि र नर्सिङघाट – दल्ली
→ सुनकोशि र प्रवाह – वराहक्षेत्र
→ सानोभेरी र ठुलोभेरी – रिम्ना

* नदीनाला सम्बन्धी विविध

→ विश्वको सबैभन्दा अग्लो स्थानबाट उत्पती हुने नदी - अरुण
→ नेपालमा सबैभन्दा बढी स्थान परिवर्तन गर्ने र बालुवा बोक्ने नदी - कोशि
→ सबैभन्दा छोटा नदीहरू भएको जिल्ला - दाङ,
→ नेपालभित्रको सर्वोच्च हिमस्रोत भएको नदी - दुधकोशि
→ ओलाङचुङगोला घाटीबाट नेपाल प्रवेश गर्ने नदी - तमोर
→ डल्फिन पाइने नदी - कर्णाली
→ चक्राकार नदी - कालिगण्डकी
→ गंगास्वरूपा नदी - कालिगण्डकी
→ उत्तरवाहिनी नदी - कर्मनाशा (ललितपुर)
→ उत्तरगंगा - सानोभेरी
→ उत्तरगया - त्रिशुली
→ हरिगंगा - कालिगण्डकी
→ हरगंगा - त्रिशुली
(हरिगंगा र हरगंगा) संगमस्थल - देवघाट

* नेपालका नदी किनारमा रहेका केही स्थानहरू

→ दमौली - मादी
→ बाह्रबिसे - भोटेकोशि
→ धनुषा - हर्दिनाथ
→ तुलसीपुर - पातुखोला
→ कुश्मा - मादी र कालिगण्डकी
→ महेन्द्रनगर - महाकाली
→ दमक - रतुवा
→ धनगढी - मोहना
→ गाईघाट - त्रियुगा (उदयपुर)
→ सिलगढी - सेति नदी
→ तौलिहवा - वाणगंगा
→ मन्थली - तामाकोशि
→ विरेन्द्रनगर - निकास खोला

* भद्रपुर - मेची
* जुम्ला - तिला
* विराटनगर - कौशल्या

लोकसेवा साथी

* नेपालका प्रमुख तालहरू

→ उत्पती तथा प्रकृतिको आधारमा नेपाल ३ प्रकारको ताल रहेको (हिमाली, पर्वतिय र मैदानी)

१. रारा ताल (मुगु)

→ नेपालको सबैभन्दा ठुलो ताल। गहिरो ताल
→ गोरुको खुर आकारको ताल
→ महेन्द्र ताल भनेर चिनिने (वि.स. २०२० चैत १३)
→ रारा तालबाट निस्कने खोला - खत्याड खोला
→ गहिराई - १६७ मि.
→ सिस्ने र कान्जिरोवा हिमालको दृष्य देखिने

२. से-फोक्सुण्डो ताल (डोल्पा)

→ कान्जिरोवा हिमालको काखमा अवस्थित
→ निर्जिव ताल
→ 'Y' आकारको ताल (गुलेली आकारको)
→ से-फोक्सुण्डो तालबाट निस्किने झरना - सुलिगाढ झरना
→ रिग्म ताल
→ गहिराई - १४५ मि.

३. फेवाताल (कास्की)

→ बराह ताल, बैद्धाम ताल आदि नामले परिन्चित
→ फेवातालमा मिसिने खोला - हर्पन खोला र मर्सीखोला

४. मैदी ताल (कास्की)

→ ढुङ्गा हान्ने ताल

५. सुर्मा सरोबर (बझाङ)

→ मान्छेको आखा आकारको ताल

६. घोडाघोडी ताल (कैलाली)

→ कपिल ताल
→ हटकेला आकारको ताल

6. तिलिचो ताल (मनाङ)
→ विश्वको अग्लो उचाइमा रहेको ताल (४९१९ मि.)

* अन्य तालतलैयाहरू

→ ताप्लेजुङ - सिजमे ताल (मानस ओरक), याङमा पोखरी, नुम्चु पोखरी, टिनपोखरी, लामपोखरी, सुखे पोखरी, जलजले पोखरी, इनवा पोखरी
[शुत्र : सियानु टिलासु जइ]

→ पाँचथर - जोर पोखरी, लाम पोखरी, सुके पोखरी
[शुत्र : जोला सु]

→ इलाम - जोर पोखरी, माइपोखरी, अन्तुपोखरी
[शुत्र : जोमाइ अन्तु]

→ संखुवासभा - पाँच पोखरी, सभापोखरी, सिद्ध पोखरी, मत्स्य पोखरी, दूधकुण्ड
[शुत्र : पास सि मदु]

→ भोजपुर - साल्पा पोखरी, हाँस पोखरी
[शुत्र : साल्पा हाँस]

→ तेह्रथुम - चिङलिङ पोखरी

→ सुनसरी - सूर्यकुण्ड, कुर्जे ताल
[सूकु सुन सरी (sorry)]

→ मोरङ - पुली पोखरी, महाराजा सुनबर्षि पोखरी

→ खोटाङ - बराह ताल, हलेसी पोखरी
[शुत्र : हले बराह]

→ उदयपुर - रौताहा पोखरी, जोगि दह
[शुत्र : रौ जोगि]

→ सिराहा - पातारी पोखरी

→ धनुषा - गंगासागर, धनुष सागर, रामसागर, मुण्डमाल सर, पयश्विनी सर, रत्नसागर, अमृत कुण्ड, पुरन्दर सर, स्नानकुण्ड, तेलदीर्घिका सर
[शुत्र : गंगा धनु रामु पर अपु स्नाते]

→ नुवाकोट - सागरकुण्ड

→ धादिङ – गंगाजमुना कुण्ड
→ पर्सा – बैधीभाई पोखरी, लक्ष्मनुवा, बन्जारी ताल, भेडियाँ पोखरी, घडी अर्वा पोखरी, मानधिया पोखरी, छपकैया पोखरी
[बैलब मेघमा छ]
→ बारा – कामिनी दह, हलखोरिया पोखरी, गढीगंगा पोखरी
[सुत्र : काहलगडो बारा गयो ।]
→ रसुवा – पार्वतीकुण्ड, नागकुण्ड, सरस्वतीकुण्ड, दुधकुण्ड, सूर्य कुण्ड, गणेशकुण्ड, भैरवकुण्ड, गोसाईकुण्ड
[सुत्र : पाना सदु सुग भैगो]
→ चितवन – बिस हजारी ताल, मुजुरा ताल, गढुवाताल, नन्दभाउजु ताल, कसराताल, तमोरधेला ताल, चेपाङ ताल, टिकौली ताल
[सुत्र : बिमु गनक ले त चेटि छ]
→ मुस्ताङ – दामोदरकुण्ड, डम्बाताल
→ मनाङ – तिलिचो ताल, गंगापूर्ण ताल
→ लमजुङ – निमा पोखरी, दुध पोखरी इलम पोखरी, बारा पोखरी, बाह्र पोखरी, भैरवकुण्ड, देउपोखरी
[सुत्र : निमा दुइ वा बाह्र भैइ देउ] इन्द्रपोखरी
→ सिन्धुपाल्चोक – सिपा पोखरी, तारा खसेको पोखरी, पाँच पोखरी, नारायण पोखरी
[सुत्र : सिता पाना छ]
→ डोल्पा – सुनदह, पृथा दह, खालीदह, गिरीदह, फोक्सुण्डो ताल, जगडुल्ला ताल
[सुत्र : सुपृ खागिफोज जाउला है]
→ कास्की – स्यार्खु ताल, शान्ति कुण्ड, रूपा ताल, दिपाङ ताल, खास्टेताल, कुडुवाताल, मैदी ताल, फेवाताल, बेगनास ताल
[सुत्र : स्यार्खु, शारुदि र खाकुमै फेबे जाने रे]
→ म्याग्दी – भाले बास्ने ताल, खयरबराही ताल

→ बाग्लुङ - रुद्र ताल, भुईफुट्टा ताल, जल्पा ताल
[शुत्र : रुद्र भुई जल्पा]

→ पाल्पा - सत्यवती ताल, नन्दन ताल, सुके ताल, कमला ताल
[शुत्र : सत्य नन्दन सुक]

→ अर्घाखाँची - ठाडा दह, रातो पोखरी, स्याङलाङ दह
[शुत्र : ठारा स्याङलाङ]

→ कपिलबस्तु - जाखिरा ताल, जगदिशपुर ताल

→ रुपन्देही - गजेडी ताल, गैडहवा ताल, सेंग्रहवा ताल

→ दाङ - जलसिन्नी ताल, भोटे दह, परिङ दह, जखेरा ताल किचकनी दह

→ सुर्खेत - बुलबुले ताल, सिम्रखानि दह, मुरली दह, खो दह
[शुत्र : बुसि मुरखो]

→ बर्दिया - बुढैया ताल, भगरिया ताल

→ जुम्ला - गिरि दह, शंख दह, विष्ट दह

→ मुगु - रारा ताल, ऋणमोक्ष दह, पापकुण्ड

→ बझाङ - सुर्मा सरोबर

→ डोटी - खप्तड दह, आलि ताल, छतिवन ताल, सुन दह

→ कैलाली - जोखर ताल, घोडाघोडी ताल

→ धनकुटा - राजारानी ताल

→ ढोलखा - जटापोखरी ताल, च्छो रोल्पा ताल

→ कञ्चनपुर - रानी ताल, प्यारा ताल, सोभा ताल, बह्रा ताल, झिलमिला ताल, बन्तरिया ताल लैभा ताल, सुन्देउ ताल

→ सोलुखुम्बु - गोक्यो ताल

* नेपालका प्रमुख झरनाहरू

- पचाल झरना – कालिकोट (नेपालको अग्लो झरना) (वि.सं. २०६८ श्रावण १२) – ३८१ मि.
- ह्यातुङ झरना – तेह्रथुम (३६५ मि.)
- सुलिगाढ झरना – डोल्पा (अग्लो स्थानबाट बग्ने)
- टोड्केको झरना – इलाम
- बाधा नदीको झरना – संखुवासभा
- रूप्से झरना – म्याग्दी
- टिपताला झरना – ताप्लेजुङ
- भैरवकुण्ड झरना – सिन्धुपाल्चोक
- लाखुरी झरना – दैलेख (ह्वारी खोलाको झरना)
- गाइखुरे झरना – लमजुङ
- चाम्चे झरना – लमजुङ
- जोरपानी झरना – डोटी (भेलङ्देडन झरना)
- रातामाते झरना – ओखलढुङ्गा
- पोकली झरना – ओखलढुङ्गा
- इलामडाडा झरना – ताप्लेजुङ
- ओडारी खोलाको झरना, खुवा झरना – उदयपुर
- पाताले झरना – पोखरा, कास्की
- वैकुण्ठ झरना, छहरे झरना – पाल्पा
- तिलखुवा झरना, सोताखोला झरना – अर्घाखाँची
- पुरन्धारा झरना – दाङ
- चिर्खुवा झरना – ओखलढुङ्गा
- नमस्ते झरना (सिम्सुवाखोला) – धनकुटा
- शुसड सप्पु – पाँचथर
- फुङफुङ झरना – नुवाकोट
- दिप्रुङ झरना – खोटाङ
- चेपेनदीको झरना – मनाङ
- खहरेखोला झरना – धादिङ (गंगा जमुना झरना)

* धार्मिक तथा पर्यटकिय दृष्टिकोणले महत्वपुर्ण स्थानहरु

→ पाथिभरा – ताप्लेजुङ
→ सन्दकपुर – इलाम
→ अर्जुनधारा, सतासीधाम – झापा
→ छिन्नमस्ता – सप्तरी
→ बुढासुब्बा, बराहक्षेत्र – सुनसरी
→ टयाम्के डाडा – भोजपुर
→ मधुगंगा – धनकुटा
→ विश्रान्ति मन्दिर – धनकुटा
→ दिङला – भोजपुर
→ दोरम्बा – रामेछाप
→ सिंहवाहिनी – तेह्रथुम
→ काँक्रे विहार – सुर्खेत
→ सालि भिनाजुका पाइला – सुर्खेत
→ चन्दननाथ – जुम्ला
→ हेलम्बु – सिन्धुपाल्चोक
→ नमबुद्ध – काभ्रेपलान्चोक
→ रुवि भ्याली – धादिङ
→ चुम भ्याली – गोरखा
→ पाणिनी – अर्घाखाँची
→ सैनामैना – रुपन्देही
→ मैनामैनी – उदयपुर
→ रामारोशन – अछाम
→ उग्रतारा – डडेल्धुरा
→ शैलेश्वरी – डोटी
→ मालिकार्जुन – दार्चुला
→ बडीमालिका – बाजुरा
→ दामन – मकवानपुर
→ आलमदेवी – स्याङजा
→ तपोवन – दार्चुला

लोकसेवा साथी

* रामसार सुचीमा सुचीकृत नेपालका क्षेत्रहरू

१. → कोशिटप्पु – सन १९८७
२. → घोडाघोडि ताल
३. → जगदिशपुर ताल
४. → विसहजारी ताल
(२–४ → सन २००३)
५. → गोसाइकुण्ड
६. → गोक्यो ताल
७. → से-फोकसुण्डो ताल
८. → रारा ताल
(५–८ → सन २००७)
९. → माइपोखरी – सन २००८
१०. → पोखरा उपत्यकाका ९ तालहरू – सन २०१६

(सुत्र : को घोजवि गोगोसेरा मा पो)

* नेपालका केही उपत्यकाहरू

→ अरुण, साल्मिम उपत्यका – संखुवासभा
→ मण्डन उपत्यका (मेलम्ची खानेपानीबाट प्रभावित) – काभ्रे
→ जोगबुढा उपत्यका – डडेलधुरा (नेपालको कान्छो उपत्यका)
→ कमला, मरिनखोला उपत्यका – सिन्धुली
→ व्यास उपत्यका – दार्चुला
→ बुढी, पुम्वा उपत्यका – गोरखा
→ रिउ उपत्यका – चितवन
→ बनेपा उपत्यका – काभ्रेपलान्चोक
→ पाटन उपत्यका – बैतडी
→ पुत्रावेशी उपत्यका – अर्घाखाची
→ रामपुर उपत्यका – पाल्पा
→ भिमसेन, विजुवार उपत्यका – प्युठान
→ इन्द्रावती उपत्यका – काठमाडौं र काभ्रेको विचमा
→ सभा (डुम्लिङटार) उपत्यका – संखुवासभा

* हुन्जा उपत्यका – पाकिस्तान
* लिमी उपत्यका – हुम्ला

लोकसेवा साथी

* नेपालका केही विश्व किर्तिमानहरू

१. विश्वको सर्वोच्च शिखर – सगरमाथा (८८४८.८६ मि.)
→ नयाँ उचाई सार्वजनिक – वि.स. २०७७ मंसिर २३

२. विश्वको सर्वाधिक गहिरो गल्छि
→ म्याग्दी जिल्लामा पर्ने दाना भन्ने ठाउँमा रहेको अन्धगल्छि (६९६८ मि.
→ अन्नपूर्ण र धौलागिरी हिमालको बिचमा पर्ने

३. विश्वको सबैभन्दा होचो उपत्यका
→ अरुण उपत्यका, संखुवासभा
→ मकालु हिमालको काखमा ४५७ मि. को उचाइमा रहेको
→ सबैभन्दा बढी चराहरू पाइने उपत्यका

४. विश्वको सर्वाधिक उचाइमा धानखेति
→ जुम्ला जिल्लाको पतरासी (२८५० मि.)

५. विश्वको सर्वाधिक उचाइमा रहेको वैज्ञानिक प्रयोगशाला
→ सोलुखुम्बु जिल्लाको लोबुचे भन्ने ठाउँमा रहेको पिरामिड नामक प्रयोगशाला
→ ५०५० मि. को उचाइमा

६. विश्वको सर्वाधिक उचाइमा मानव बस्ती
→

७. स्टिलेरीया डिकम्बेन्स
→ मकालु हिमालमा पाइने विश्वको सर्वाधिक उचाइमा फुल्ने फूल

८. Sikkim Banded Apollo
→ नेपालमा पाइने विश्वको सर्वाधिक उचाइमा उड्ने पुतलि

लोकसेवा साथी

९. ड्यफिना नेपालेन्सिस
→ नेपालमा मात्र पाइने च्याउ

१०. विश्वको सर्वाधिक उचाइमा रहेको जलविद्युत गृह
→ च्छो रोल्पा माइक्रो हाइड्रेल प्रोजेक्ट (दोलखा)
→ ४५८० मि. उचाइमा रहेको

११. काँडे भ्याकुर
→ नेपालमा मात्र पाइने चरा

१२. विश्वको सर्वाधिक उचाइमा रहेको ताल
→ तिलिचो ताल, मनाङ (४९१९ मि.)

१३. पुन्टिया शेर्पा
→ नेपालमा मात्र पाइने पुतलि

१४. कालिस नेभिस र आप्तागोस्तर नेपालेन्सि
→ विश्वमा अन्यत्र नपाइने किरा

लोकसेवा साथी

www.loksewasathi.com

लोकसेवा साथी

20 81

LOKSEWA SATHI